

2016-02-25

Dnr SU FV-1.1.3-0179-16

Regeringskansliet
(Finansdepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner Delrapport 2 från 2015 års betaltjänstutredning (Fi 2015:02)

Fakultetsnämnden anser att formuleringen i 4 a kap. 1 § i förslaget till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster är alltför kategorisk vad gäller rätten för konsument att öppna ett betalkonto, vilket väcker en del frågor om behörighet och rättshandlingsförmåga samt om praktiska problem för berörda institut. När det gäller behörighet och rättshandlingsförmåga är avsikten knappast att även underåriga och personer med förordnad god man eller förvaltare enligt Föräldrabalken 9 och 11 kap., utan vidare ska kunna öppna eget betalkonto. Avgränsningen till konsumenter i lagtexten innebär endast att rätten riktas till privatpersoner i denna deras egenskap, inte till någon viss kategori privatpersoner såsom myndiga etc. Eftersom det här rör sig om en regel som innefattar civilrättslig kontraheringsplikt för kreditinstitutet är det viktigt att denna plikt är tydligt preciserad. Idag kan en bank inom vissa gränser ställa upp olika villkor och krav för att öppna ett konto åt en sökande och banken avgör i vad mån ansökan ska accepteras. Detta är inte möjligt med den regel som föreslås, att endast risk för främjande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt ”andra särskilda skäl” kan utgöra grund för vägran att öppna konto. ”Andra särskilda skäl” preciseras inte närmare i betänkandet utöver förklaringen att det endast rör sig om fall av tidigare ohederlighet mot kreditinstitutet. Lokutionen syftar knappast på sådana tämligen normala omständigheter som att sökanden har viss lägsta ålder och full rättshandlingsförmåga. I Finansinspektionens Allmänna råd anges som komplettering till den befintliga regleringen i 11 b § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, att även ”lagliga hinder” kan utgöra skäl för att vägra öppna ett konto, vilket gör det möjligt för institutet att följa övrig tillämplig reglering för det avtalsrättsliga förhållandet mellan institutet och kunden. Något liknande borde tas med även i 4 a kap. 1 § förslaget.

När det gäller praktiska problem är det fråga om institutens möjligheter att i tillräcklig utsträckning kunna kontrollera de personer som ansöker om konto, särskilt med tanke på att det ställs upp en absolut tidsgräns om 10 dagar i 4 a kap. 3 §. Sådana omständigheter som avsaknad av svenskt personnummer, normala legitimationshandlingar, permanent adress, känd nationalitet m.m., är enligt förslaget i sig inte tillräckliga skäl för att vägra

Juridiska fakultetsnämnden

bevilja ett betalkonto med grundläggande funktioner. Detta diskuteras i betänkandet och kraven i direktivet är tydliga men hur instituten ska hinna göra de kontroller som är nödvändiga, inte minst ur penningtvättsynpunkt och kravet i den lagstiftningen på att ”känna sina kunder”, är knappast tillräckligt beaktade. Direktivets absoluta krav på max tio dagars beslutstid gör att problemet snarare ligger där än i den svenska utredningens förslag.

Utredningen har också haft i uppdrag att föreslå eventuell lagstiftning för hanteringen av den utveckling som pågår på den svenska betalningsmarknaden. Utredningens slutsats är att det inte krävs några ingripanden från lagstiftaren. Fakultetsnämnden är inte övertygad om denna slutsats. Som framgår av det särskilda yttrandet av experten Anna Wilbe är bilden mera komplicerad än vad utredningen anger, och fakultetsnämnden instämmer i hennes påpekande att det vore önskvärt med en lagstiftning som åtminstone möjliggör ålägganden avseende kontanthantering och service. Särskilt med tanke på att det är ett statligt ansvar att hela landet har fungerande betalningsfunktioner, vore sådan lagstiftning värdefull. Samtidigt är detta inte något som är nödvändigt att reglera just i samband med implementeringen av betalkontodirektivet, varför förslag kan läggas senare efter fördjupad utredning.

I övriga delar av betänkandets förslag instämmer fakultetsnämnden i utredningens bedömningar.